

ROSA ALCOY

*Eduard Alcoy: Art i encanteri
(1950-1987)*

Ajuntament de Mataró, Museu
de Mataró, Mataró, 2018

Eduard Alcoy: Art i encanteri (1950-1987) constitueix un dels catàlegs més exhaustius i complets de l'obra del pintor barceloní, i ha estat editat per Rosa Alcoy, historiadora de l'art i filla de l'artista, en ocasió de la mostra que va celebrar a Ca l'Arenas, Centre d'Art del Museu de Mataró l'any 2017. Eduard Alcoy va mantenir al llarg de la seva vida una gran relació amb la capital del Maresme, ja que va ser el seu lloc de residència des del 1966 fins a la seva mort. Aquest llibre vol ser una revisió rigorosa de l'obra pictòrica de l'artista trenta anys després de la seva desaparició, amb una anàlisi que rellegeix allò escrit anys enrere i ho actualitza, i que alhora trenca el discurs cronològic i ofereix una visió que se centra en els motius, els temes i els indrets que li van influenciar inequívocament la pro-

ducció, així com els moviments artístics que hi van donar forma.

Eduard Alcoy és sens dubte un dels artistes catalans més rellevants del període de postguerra. Lligat de manera inequívoca als grups artístics de la dècada de 1950, com Dau al Set, Alcoy va iniciar-se com a artista figuratiu i celebrà la seva primera exposició individual al Museu de Mataró el 1955. Ràpidament, però, i amb la creació i fundació del grup Sílex aquell mateix any, començà a moure's al voltant de la no-figuració i de l'informalisme, com també seguint l'estela d'artistes com ara Tàpies, Cuixart i més endavant Tharrats. A partir d'aquí, i amb un retorn clar a la figuració, dedicà gairebé quaranta dècades a l'art i la creació d'un món personal i únic que se'ns descobreix en aquesta darrera publicació dedicada a la seva obra; un viatge artístic que es va iniciar a Barcelona, va passar a Mataró i més tard visità Torí, a Itàlia, tot deixant la seva empremta en l'art català de la segona meitat del segle xx.

Rosa Alcoy, que també va comissariar l'exposició de Mataró, fa un recorregut per la producció de l'artista des dels inicis de la seva carrera, entre 1945 i 1950, quan encara es trobava en període de formació. Una etapa fonamental per a l'adquisició de coneixements i el perfeccionament de la tècnica, en què contemplà les diverses branques de l'art de mitjan segle xx, però sempre amb una mirada vers aquells artistes que l'influïren, començant pel gran mestre dels mestres, Picasso, i seguint

amb noms com Miró, Klee, Kandinsky o Ponç, i alhora amb una relació particular amb els surrealistes, un món del qual mai es va considerar partícip, atès que el seu univers s'estimava més el fet poètic que no el que prové del subconscient, tot i que visualment es poden considerar algunes semblances. L'autora ens mostra com en aquests anys es posa fil a l'agulla a un món oníric, poètic i indubtablement màgic que caracteritzà el conjunt de la seva obra i que en ocasions fou compartit per altres creadors i de manera especial pels artistes de Dau al Set, sobretot Joan Ponç.

Aquests inicis tenen relació amb la producció artística dels mestres ja esmentats en la il·lustració de poemes, escenes i visions que a poc a poc evolucionaren envers la no-figuració i l'informalisme mentre es buscava una dimensió abstracta i nova a mig camí entre la figuració i l'informalisme que s'estenia per tot Europa. Aquesta primera evolució o definició del llenguatge s'entrevéu en les obres que es van exhibir en la seva primera exposició individual a Mataró el 1955, i en la qual s'encaminava cap a l'abstracció formal o geomètrica i se sintetitzaren les diferents tendències que durant el període de formació havia pogut contemplar i digerir; es tracta de les aspiracions personals artístiques, plasmes en la tela amb tota la influència i la càrrega històrica dels artistes que el precedien.

Cal fer una menció especial de la manera d'articular el recorregut

per la seva producció en el llibre, ja que l'exposició no segueix l'ordre cronològic perquè l'autora presenta l'activitat artística no com un seguit lineal de produccions que evolucionen en sentit ascendent, sinó com un conjunt de grups de creacions que s'emporten en un moment cronològic concret en els més de quaranta anys de feina, però que, evidentment, mantenen relacions i afinitats que es posen de manifest en contraposar-los i estudiar-los; així, tot i que formen part del conjunt, s'entenen com a entitats amb identitat i característiques pròpies del moment i que en ocasions no es repeteixen.

Aquest precepte d'ordenació uneix en el catàleg que presentem les primeres obres d'Alcoy amb les peces que pertanyen als últims temps de la seva vida, que daten de la primavera-estiu del 1987, i queda perfectament explicat com l'artista va tancar la producció en el moment més fràgil del seu recorregut vital. És en aquest moment quan posa la mirada en els inicis i fa un retorn a les primeres produccions, torna a visitar aquell món oníric en què tant havia treballat, emprant un cromatisme inicial que semblava que no havia de tornar i unint els dos pols —inici i fi— per tal que s'expliquessin i es complementessin l'un amb l'altre, reconeixent les petites victòries del passat, junt amb la distància i la perspectiva necessàries per entendre's un mateix al llarg dels anys. És una visió que, si seguíssim el fet cronològic, no podríem trobar: la contraposició en l'espai físic d'aquelles creacions que ho inicia-

ven tot junt amb les que ho tanquen, produeix un efecte circular en una producció que no va ser mai lineal.

També hem de destacar el capítol dedicat al pas cap a l'abstracció i l'arribada a l'informalisme: la creació del grup Sílex. Integrada per Hernández Pijuan, Planell, Rovira-Brull, Terri i Alcoy mateix, la formació es caracteritzava per la negació de la figura en les seves creacions i el camí emprès conjuntament envers l'informalisme, tot qüestionant el paper ornamental de la pintura. La no-figuració acabà per imposar-se i d'aquesta manera es va glorificar la pintura per ella mateixa, sense motiu ni tema aparent. Alcoy treballà aquesta nova pintura des de finals dels anys cinquanta, coincidint amb el temps en què s'ocupà professionalment en l'agència de publicitat ZEN, en la qual va romandre fins al 1964. En aquestes composicions els colors eren protagonistes, les formes de la pintura mateixa dictaven els espais, però sempre amb un cert ordre, ja que Alcoy no va treballar mai de manera turbulenta i cercava l'equilibri en composicions asimètriques en què petites formes geomètriques, taques i pinzellades juguen suspeses en espais infinits. Aquesta etapa es caracteritzà per un grau elevat d'internacionalització de la seva pintura, també determinat per la gran acceptació de l'art informalista en els principals centres artístics de la segona meitat del segle xx.

El retorn a la figuració no es feu esperar: Eduard Alcoy tornà a

treballar a mitjan anys seixanta amb els seus escenaris particulars i seguint la línia de finals dels cinquanta, però actualitzant l'univers propi afegint-hi nous motius que ja van estar presents fins al final de la producció. Amb els anys, com explica l'autora, aquesta figuració va evolucionar vers uns escenaris metafísics i espacials en què alguns personatges es troben jugant amb els diferents plans i espais de les formes que creen les figures, en què l'experiència de la no-figuració es va sumar a les figuracions dels anys cinquanta, renovant aquests universos i dotant-los d'una perspectiva més completa.

Els anys setanta van ser els anys italians de Torí, on va exposar amb regularitat a la Galeria Davico. És en aquest moment quan l'artista es consagrà definitivament a les arts i abandonà qualsevol altra dedicació, de manera que es va iniciar el període més fructífer de la seva producció, en què va treballar en pintura, escultura, orfebreria i arts gràfiques. Aquesta concentració d'esforços i dedicació ajudaren a acabar de definir i desplegar plenament, amb més convicció si cal, aquella personalitat que es mantingué clara tot i els canvis, les transformacions figuratives i les noves solucions, ja que la repetició i l'estancament no li representaven cap opció. En aquest moment, l'herència dels grans mestres i la mirada al passat de l'art van ser fonamentals, les reminiscències de les grans obres de la història de l'art feren acte de presència en les seves creacions, i de manera especial cal esmentar la

figura de Hieronymus Bosch —del qual reinterpreta alguna de les obres—, moment en què el paral·lisme entre els temes escatològics i els éssers alats, diabòlics i malèfics, ompli les seves teles, amb menció especial dels ocells. D'aquest conjunt d'obres de temàtica escatològica destaca la sèrie *Caos*, un univers que Eduard Alcoy treballà en més d'una ocasió i en el qual, amb la follia present, l'espectador és abocat a un món de desordre aparent, hereu dels mons del Bosch, i on habiten personatges com Abelard i Eloïsa.

L'últim dels capítols, «Bosch, la màgia del funàmbul i la inspiració del foll», és una clara relació entre la manera amb què Alcoy tracta el món de la follia i com ho fa el mestre flamenc. L'artista català reproduceix formes i figures que tenen reminiscències clares i beuen de les creacions de Bosch més genuïnes i n'expressen reminiscències clares, creant atmosferes que actualitzen els mestres junt amb la visió del món i la societat en què ell vivia. El llibre tanca aquesta gran revisió parlant d'unes peces en què el color vermell és el protagonista i en les quals els personatges d'Alcoy viuen en aquest univers carmesí, ja que en ocasions aquest és el motiu principal de la pintura: el color.

Malgrat que Eduard Alcoy jugava contínuament amb els diferents moviments i llenguatges plàstics, podem afirmar que existeix un Alcoy clàssic en el sentit que la seva obra és inconfusible i indestriable d'una producció que

no manté cap parentiu amb altres artistes, que té un llenguatge i una iconografia originals i personals que li confereixen aquesta condició de gran artista.

Manel Garcia Clavero
Universitat de Barcelona
manelgarciacl@gmail.com

JOAN CUSCÓ

Subjectivitat i creativitat.
Temps, memòria i creació

Publicia, Barcelona, 2018

L'obra de Joan Cuscó és un exercici de comprensió que pretén explicar la naturalesa d'una de les activitats més complexes que realitzem els éssers humans, la creativitat, i ho pretén fer des del filtre de la subjectivitat. La citació que encapçala l'estudi anticipa ja el recorregut i la lògica de la recerca que ens presenta l'autor, la qual, sota la forma d'un moviment erràtic —autors diversos, aparentment heterogenis—, explora i descobreix, com un explorador en un país desconegut, una imatge clara i elaborada en un projecte sòlid i disciplinat: la naturalesa de la subjectivitat humana. Com ens diu l'autor,

Aquest article ha estat publicat originalment a **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línia: 2385-3387)

Este artículo ha sido publicado originalmente en **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línea: 2385-3387)

This article was originally published in **Matèria. Revista internacional d'Art** (Online ISSN: 2385-3387)

MATÈRIA

Revista internacional d'Art

Els autors conserven els drets d'autoria i atorguen a la revista el dret de primera publicació de l'obra.

Els textos es difondran amb la llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada de Creative Commons, la qual permet compartir l'obra amb tercers, sempre que en reconeixin l'autoria, la publicació inicial en aquesta revista i les condicions de la llicència: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Los autores conservan los derechos de autoría y otorgan a la revista el derecho de primera publicación de la obra.

Los textos se difundirán con la licencia de Atribución-NoComercial-SinDerivadas de Creative Commons que permite compartir la obra con terceros, siempre que éstos reconozcan su autoría, su publicación inicial en esta revista y las condiciones de la licencia: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

The authors retain copyright and grant the journal the right of first publication.

The texts will be published under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial-NoDerivatives License that allows others to share the work, provided they include an acknowledgement of the work's authorship, its initial publication in this journal and the terms of the license: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>

